

Çoxunuz xatırlayırınsınız: 2020-ci ildə torpaqlarımız işğaldan azad olduqdan sonra qarabağlıların bir çoxu fərqli şəkildə el-obasını, kəndini, evlərinin xarabalıqlarını ziyarətə getdilər. Vətənlə 28 illik ayrılıqdan sonra görüşün ağır məqamları sosial şəbəkələrdə paylaşıdıqca kədərimizin böyüklüyünü də yenidən dərk etdik.

Və günlərin bir günü bizi necə deyərler, diri-diri öldürən bir video sosial şəbəkələrdə yayıldı. Evinə dönmək köçkünün harayı bir anda gördüyümüz bütün ağır yüklü "görüş"lərin mahiyyətini bir daha qatılaşdırdı: O səs haray salır, üsyan edirli: " "Ay İsmayıl! İsmayıl, mən gəlmişəm, ay İsmayıl! İsmayıl, bir çölə çıx, ay İsmayıl!"

Ay Fıraqız xala! Fıraqız xala, İsmayıl evdədi?Niyyə cavab vermirsiz?Ay Ziyəddin! Ziyəddin, gəlmişik, ay Ziyəddin! Kim var evdə?!Ay Ziyəddin, niyyə cavab vermirsiz adama?"

clı dayaq dəstəsinin üzvü kimi yeni-yetmə yaşında ordu yaranmamışdan öncə könüllü dəstələrlə sərhəd məntəqələrində keşikdə durardı. 1991-ci ildə qardaşım Cavanşir kimi Zimistanda könüllü olaraq həmin batalyona yazıldı. Bu arada qeyd edim ki, 1993-cü ildə düşmən yurumuzu işğal edəndən sonra ailəmiz də Ağsuya köçdü.

- Qardaşların döyüşü dayandırdı...?

- Yox, heç biri döyüşünü dayandırmadı. Əksinə, daha qanlı müharibəyə, savaşın ən qorxunc nöqtələrinə gedirlər. Yəqin ki, hərbi tariximizə qanlı hərlərlə yazılmış Kəlbəcər əməliyyatını xatırlayırınsınız... Qarabağ müharibəsinin ən qanlı döyüşlərindən birinə şahidlik edən Ömər aşırı. Bilirsiniz 1993-cü ilin dekabrından başlanan əməliyyat acı sonluqla 12 fevralda bitdi. Döyüşdəki xırda uğurlar onu

kilirlər. Həmin zaman artıq Kəlbəcər ümumilikdə işğal olunurdu.

Zimistan Şahinin, Məzahirin,eləcə Xocavəndin Qaradağlı kəndində gedən döyüşlərdə şəhid olmuş bibisi oğlu Məzahiri və toyundan cəmi altı ay keçmiş müharibənin yaratdığı səbəblərdən faciəli surətdə öz əlindəki silahından açılan güllədən həlak olan polis nəfəri - xalası oğlu Natiqin ölümü ilə, üstəgəl yurd itkisi ilə də barışa bilmirdi.

1992-ci ildən döyüşlərdə olan qardaşı Cavanşiri də götürüb yenidən cəbhəyə yollanırlar.Hacıkənddə yenidən formalaşmış əsasən Kəlbəcərlilərdən ibarət palkovnik Balay Nəsimovun komandiri olduğu 3 cü taborda Murovdağ silsiləsindəki postlarda döyüş xidmətlərini davam etməyə başlayır. Məlum Murovdağ əməliyyatında palkovnik Balay Nəsimovun komandiri olduğu 3- cü tabor Kəlbəcərin bir neçə

olur ki, onun cəsədini həmin vaxt döyüş meydanından çıxarmaq mümkün olmur. Ailəlikcə hamımız 1 aydan çox Zimistanı soraqladıq, ata -anamin o anlar nə iztirablar çəkdiyini danışa bilmirəm... Söz tapa bilmirəm... Anam ölümə ona qəti yaraşdırmırdı...ağlaya -ağlaya yalvarırdı, az qala Zimistanı qınayırdı ki, hardasan, niyyə harayımı eşitmirsən, niyyə ananı unutmusan. Gəllll... Heç kəsin cürəti çatıb deyə bilmirdi ki, Zimistan əbədi yolçuluğundadır, geri dönməyəcək. Çöldə bir takkıldı, bir səs olanda ailəlikcə yerimizdən dik atılırdıq ki, birdən Zimistan gələr xəbərimiz olmaz... Elə günlərdə atamı-anamı heç bir təsəlli outmurdu, sakitləşdirmirdi. Nəhayət ölümündən 1 ay sonra Gəncə hospitalından martın 2-də tapdıq. Cəsədə baxış zamanı məlum olur ki, qollarından, sinəsindən və başından 18 güllə, bədəninin müxtəlif yerlərindən isə 30

"Zimistan ay Zimistan, mənəm gəlmişəm qardaş, hardasan?"

O səs bizi dondurdu yerimizdə! O köçkün özü də bilmədən 3 dəqiqəlik videoya 30 ildir rejissorlarımızın çəkə bilmədiyi bacarmadığı bir kadri yaratmışdı Bu gün 30 illik həsrətimizi 3 dəqiqəlik videoya mü-kəmməl şəkildə sığdırmağı bacaran, açımızı nələsi ilə car edən o səsin, səsin yox, o nələnin sahibi ilə söhbətləşirəm. Kəlbəcər rayonunun Dalqınlı kəndindən olan Vəsisif Qurbanov .

O nələnin üsyanın səbəbini soruşmağa ürək elədim: Nədir bizi varımızdan yox edən o hayqırtının səbəbi....?

- İtirdiklərim...

- Hamı itirib... Bütün Qarabağ, bütün Azərbaycan...

- Yox... 13 yaşlı uşağın əlindən alınan həyatının hayqırtısıydı o. Cənnət qoyub çıxdığım evimizin, kəndimizin xarabalıqlarının hayqırtısıydı, o. Boyuna baxıb sevindiyim, arxamda, yanımda görüb fəhləndiyim qardaşım şəhid Zimistanın, şəhid əmioğlunun, şəhid bibioğlunun yoxluğuna olan hayqırtıydı,o. Yurd həsrətinə dözməyib bizi tərk edən atama, anama, nəməmə, bacıma ağıydı o hayqırtı. Rahat yaşamadığım uşaqlığım, fərqi nə varmadığım gəncliyimin itkisiydi o hayqırtı...

- Şəhidimiz Zimistan haqqında Google axtarış sistemində məlumatlar yox dərəcəsidir.Bəlkə bu gün onun haqqında ictimaiyyətə geniş məlumatlar verək. Ən azından qarabağlı olmayanlar da sənin hisslərini dərinləndirən anlayar, Şəhidimizi tanıyar.

- Ömrü də, adı da Zimistan olan qardaşım anadan olanda möhkəm qar yağmış, ona görə adını Zimistan qoyurlar. Elə şəhid olanda da möhkəm qar yağmış Murovdağda...

- Qar yağan gecə neçənci il imiş?

- Qurbanov Zimistan Səfəralı oğlu 1971-ci il oktyabrın 29-da Kəlbəcər rayonunda anadan olub. Kəlbəcər rayonunun 2 sayılı məktəbini bitirib.Hərbi xidmətini Ukraynada, Nikoloyev şəhərində və Rusyanın Moskva şəhərində zirehli texnika taborunda cəkib. 1991-ci ildə Zimistan xidməti başa vurmağa 6 ay qalmış məzuniyyətə gəlir. Onda artıq ermənilər münəfiqşəni qızgın müstəvidə başlatmışdı. Zimistan ermənilərin bu həyasızlığından çox təsirlənmişdi deyə, geriyyə - hərbi xidmətə qayıtmır.

- O vaxtlar, dünən kimi yadımdadır... Hər kəndin, hər şəhərin müdafiə dəstələri yaradılmış, gənclər, kişilər o dəstələrin tərkibində xalqı namərdəldən qoruyurdular.

- Bəli, Kəlbəcər özünü müdafiə batalyonu artıq var idi. Zimistan hələ əsgərliyə getməmişdən öncə AXC Qılın-

və digər Azərbaycan əsgərlərini ruhlandırır.

- Sonra...

-701 sayılı hərbi hissənin 3 cü taborun komandiri palkovnik Balay Nəsimov olmaqla tabor bir çox döyüş xidmətləri həyata keçirtmişdi. Qardaşım komandir (Spartak) Kamilin bölüyündə Ağdərə ərazisindəki kəndlərin postlarında düşməne qarşı savaşırlar olmuşdur.Növbəti döyüş xidməti yeri kapitan Mürşüd Məmmədovun bölüyündə Söyüdlü postunda olub.

Həmin postda döyüş xidməti aparən zaman düşmənin hücum vertalyotu gözənilmədən postun üzərinə iri çaplı silahdan atəş açaraq hücum keçəndə iki nəfər döyüşçü yoldaşları hava hücumundan şəhid olmuş bu da Zimistanı çox sarsıtmışdı. Rayonun işğalından öncə komandir Nizami Bayramovun bölüyündə, Yellicə kəndinin Çalmalıdağ postunda xidmət edib. Döyüş yoldaşı Abdullanın, Ələsgər müəllimin dediyinə görə, həmin posta hücum edən düşmən ilə savaşa da ani olaraq mühasirəyə düşmək vəziyyətinə çatanda sol cinahdan Zimistan özünü yetirir və sərrast atəş nəticəsində bir neçə düşməni məhv edərək yaranmış təhlükəni aradan qaldırı.

Lakin həmin qeyri-bərabər döyüşdə əmioğlu Şahin itkin düşür və bir döyüşçümüz də Məzahir ağır yara alaraq döyüş meydanından çıxarılması mümkün olmadığına görə ölümcül halda düşmən əlinə keçir. Zimistangil bir neçə nəfər qalmış döyüşçülərlə məcbur qalaraq mövqelərdən geri çə-

yaşayış məntəqələrini və strateji əhəmiyyətli olan yüksəklikləri düşməndən azad edirlər. Növbəti əməliyyata hazırlaşan zaman iki nəfər düşmən keşfiyyatının döyüşçülərin aralarına sızıb və geri qayıtdığını görən Zimistan bunları görüb atəş açaraq onlardan birini yaralasa da, düşmən ərazidən qaçmağa nail olur.

Kapitan şəhid Mürşüd Məmmədovun qurupunda Zimistangil Qanlıkənd ərazisində hücumu davam etdirməklə 3 cü taborun komandir əvəzi itkin şəhid kapitan Fehruz Allşovun ümumi təbəçiliyi altında Kəlbəcər Zod yolunda Çepli kəndin ərazisində düşmənin kalon şəklində hərəkət edən şəxsi heyətlərini o cümlədən 240 nəfərdən çoxunu məhv edilməsində və beş erməni zabitlərinin də əsir götürülməsinin iştirakçısı olmuşdur.Qardaşı Cavanşirin söylədiyinə görə Murovdağın qarlı,saxtalı günündə görür ki,Zimistanın əynində buşlatı,başında papağı yoxdur.Soruşanda deyir gördüm bir əsgər donmaq təhlükəsindədir ona verdim ki,donub ölməsin. Başqa bir vaxt döyüşün ağır vəziyyətində əsgər düşüb dərin bir qar yığnağı olan çuxura və oradan çıxıb bilmir.Zimistan bunu görüb silahın kəmərinə açıb ona uzadaraq onu düşmən əlinə keçməsindən xilas edir.

- Zimistan özü nə vaxt şəhid olur?

- Bu döyüşdən sağ çıxmır qardaşım...Fevralın əvvəlində Cavanşir bizə xəbər etdi, Zimistanın şəhid olduğunu. Yanvar ayında şəhid olmuşdu. Amma bizi ən çox bizi yandıran o

qəlpə yarası alıb. Gətirdik Zimistanı... Nəşi də uğrunda can verdiyi Kəlbəcər torpağına qismət olmadı... Ağsu şəhərində dəfn olundu.

Yadıma düşmüşkən deyim, bir dəfə Səngər TV- nin aparıcısı Aqil Alışovun təşkil etdiyi verilişdə və başda həmin dövrdə 701 sayılı H/hissənin 3 cü taborun komandiri olmuş Polkovnik Balay Nəsimovun verilişdəki çıxışların sayəsində 31 ildən sonra öyrəndim ki,məlum Murovdağ əməliyyatında qəhrəmancasına döyüşüb şəhid olan qardaşım Zimistanın və onunla birgə qəhrəmancasına şəhid olan 12 nəfər zabit və əsgərimizin nəşini düşmənin bir neçə metrliyindən təxliyə edib çıxaran Mayor Adil Nağızadə, kapitan Akif Kamal,Leytenant Çıraq Bayramov və onlarla iştirak edən adlarını bilmədiyim döyüşçülər olmuşdur. Onlara bir ömür minnətdarlığımızı bildiririk.

- Səhv etməməsə, Ağsu şəhərinin mərkəzi küçələrindən biri Zimistan Qurbanovun adını daşıyır. Sağ olsun ağsulları, şəhidimizin adını əbədləşdiriblər... Subay idi...?

- Hə... Zimistanın o vaxt 22- 23 yaşı vardı. Xalqın o günündə evlənməyi heç ağlının ucundan da keçirmirdi. Amma istədiyi qız vardı...

- Zimistanın ən son döyüşündə şəhid olur, amma qardaşım Cavanşir onunla bir yerdə döyüşsə də, sağ qalıb. Hazırda qazidir. Cavanşirə qardaşının ölümü şox pis təsir etmişdi.Qardaşından əlavə Zimistan onun silahdaşı, səngər yoldaşı idi...

- Elə kəndimizin şəhidləri Muxtarov Mayıl Uğurlu oğlu, Allahverdiyev Famil Heydə oğlu, Mehdiyev Mirzəli Yahya oğlu, Bayramov Rəsim Ələmdar oğlu, Məmmədov Məzahir Teymur oğlu, Qurbanov Şahin İmran oğlu, Həşimov Kərəm Əşraf oğlu, Bəylərov Məhərrəm Əmrəslan oğlunun və nəhayət qardaşım Zimistanın simasında bütün şəhidlərimizin ruhu qarşısında baş əyirəm...

- Allah bütün şəhidlərimizin məkanını cənnət eləsin...

- İndi Əntiqə xanım, elə hesab edirəm bizim bu söhbətimiz 13 yaşından üzü bəri yaşadığım böyük dərd, kəder və sarsıntılarımın sizə və oxucularınıza göstərə biləcəyim kiçik bir hissəsi idi.. Çox kiçik bir hissəsi... Mənim o videodakı görüntülərdəki halımı yüz il danışsam bitməz... Bəli, səbəb danışa bilmədiklərimin də acısı-ağrısıdır....

- Sizin dərdiniz . bizim dərdimizdir... hər birimizin dərdidir. Təşəkkür üdirmək ki, həmsöhbət olduq...

Söhbətləşdi: Əntiqə Rəşid